

معرفی کتاب

پولشویی

(مجموعه سخنرانی‌ها و مقالات همایش بین‌المللی مبارزه با پولشویی)

در دو دهه گذشته، جامعه بین‌المللی با عنایت به لطامات جدی حاصل از جرم پولشویی به اقتصاد کشورها و نقش مهم آن در گسترش جرایم سازمان یافته، توجه خاصی را به مبارزه با فرایند پولشویی معطوف کرده است. در همین رابطه، کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه قاچاق مواد مخدر و روانگردان (وین، ۱۹۸۸)، دولت‌های عضو را موظف کرد در قوانین جزایی خود «پولشویی» را جرم شناخته و برای مرتکبان آن مجازات‌هایی متناسب با قوانین داخلی خود معین کنند. با تصویب این کنوانسیون از سوی قوه مقننه در سال ۱۳۷۰، دولت جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان یکی از اعضای این کنوانسیون موظف به وضع قوانین لازم برای اجرای مقررات کنوانسیون مذکور در این زمینه است.

در کنوانسیون سازمان ملل متحد بر ضد جرایم سازمان یافته فرامرزی (پالرمو، ۲۰۰۰) نیز که به امضای نماینده دولت جمهوری اسلامی ایران رسیده است، بر ضرورت پیشگیری از پولشویی و مجازات شویندگان پول‌های آلوده تأکید شده است. بر این اساس، قوانین جهت مبارزه با پولشویی در ۱۴۰ کشور به تصویب رسیده و به اجرا در می‌آید.

با عنایت به این که اخیراً مجلس شورای اسلامی، بررسی لایحه مبارزه با پولشویی ارسال شده از طرف هیئت وزیران را آغاز کرده، بررسی ابعاد مختلف جرم مذکور و راه‌های مبارزه با آن از سوی صاحب‌نظران از اهمیت خاصی برخوردار شده است.

بدین منظور، کمیته معاضدت قضایی که در چارچوب پروژه مشترک دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) و ستاد مبارزه با مواد مخدر جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌کند، مقرر کرده است که همایش بین‌المللی را با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی و دانشگاه شیراز برگزار کند. در این همایش که در روزهای هفتم و هشتم خرداد ماه سال ۱۳۸۲ در شیراز برگزار شد کارشناسان و صاحب‌نظران با ارایه مقالاتی به بررسی جنبه‌های مختلف جرم پولشویی از ابعاد داخلی و بین‌المللی پرداخته و راه‌های مقابله با آن را با توجه به لایحه‌ای که هم‌اکنون در مجلس شورای اسلامی در حال بررسی است، مورد ارزیابی قرار دادند.

در واقع، کتاب حاضر در دو بخش به طرح اساسی ترین مسایل مربوط به پدیده پولشویی پرداخته است که بخش اول سخنرانی های مسؤولان عالی رتبه کشور را در باره مسایل و مشکلات حوزه پولشویی در بردارد و بخش دوم نیز با انتخاب ۱۶ مقاله تخصصی، به بررسی ابعاد مختلف این مسأله پرداخته است.

به عبارت دیگر، در بخش اول خلاصه ای از دیدگاه آیت ... هاشمی شاهرودی (رئیس قوه قضاییه ج.ا.ایران)، حجت الاسلام والمسلمین عباسعلی علیزاده (رئیس کل دادگستری استان تهران)، دکتر علی هاشمی (مشاور رئیس جمهوری و دبیرکل ستاد مبارزه با موادمخدر)، آنتونیو آل، مازتیلی (نماینده UNODC در ج.ا.ایران)، الیزابت جویس (نماینده و عضو هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی) و علیرضا جمشیدی دبیر شورای عالی توسعه قضایی و دبیر همایش بین المللی مبارزه با پولشویی، آمده است.

در بخش دوم نیز با درج مقالاتی تحت عنوان: «اهمیت قانونگزاری در مبارزه با پولشویی»، «پدیده پولشویی، سیستم مالی در ایران»، «پولشویی و ارتباط آن با سایر جرایم»، «جرم پولشویی به عنوان یک جرم مستقل»، «فرازهایی از یافته های تحقیقات پولشویی در ایران»، «سیاست کیفری ایران در قبال تطهیر پول با رویکرد اسناد بین المللی»، «پولشویی و اثرات اقتصادی آن»، «پیشگیری از تطهیر درآمدها و سرمایه نامشروع (مجرمانه) از طریق اصلاح نظام ثبتی اموال غیرمنقول»، «پدیده پولشویی و راه های مبارزه با آن» «لایحه پولشویی و مسأله کشف و اثبات تطهیر پول»، «پولشویی، پیامدها و اقدامات انجام شده»، «مفهوم جرم پولشویی و جرایم مرتبط با آن»، «نقش فرایند پولشویی و مصادره اموال در روند قاچاق مواد مخدر»، «پدیده پولشویی و حقوق ایران»، «ارزیابی و تحلیل لایحه مبارزه با پولشویی» و «پیامد پولشویی و راهبردهای کنترل با رویکرد اسناد بین المللی»، به بررسی همه جانبه ابعاد پدیده پولشویی پرداخته است. به طورکل، کتاب حاضر که در ۲۵۴ صفحه و در چارچوب پروژه مشترک ج.ا.ایران و دفتر مقابله با موادمخدر و جرم سازمان ملل متحد منتشر شده است. اولین اثری است که در قالب همایش با موضوع «پولشویی»، توسط کمیته معاضدت قضایی با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی و دانشگاه شیراز گردآوری شده است. اثر حاضر که به دقت پیاده و ویراستاری شده، مجموعه ای نفیس برای تمامی برنامه ریزان سیاسی و حقوقی حوزه مقابله با عرضه مواد است. امید می رود کتاب حاضر برای نمایندگان که در قوه مقننه به بررسی قانون مشغولند و همچنین، سایر افراد علاقمند اعم از اساتید، محققان، کارشناسان حوزه های وابسته، برنامه ریزان و ... بیش از پیش

مفید افتد. هرچند که برای تمام علاقمندان به حوزه پولشویی نیز می‌تواند با هدف ایجاد انگیزه تحقیق و ارایه راهکارهای مناسب، مؤثر و مفید باشد.

شوریه‌شناسی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

سوئیس، بزرگترین مرکز تطهیر پول جهان

تشدید اقدامات دولت‌ها به منظور مبارزه با قاچاق مواد مخدر، عرصه را برای فعالیت قاچاقچیان موادمخدر محدود ساخت. از این رو، آنها برای مقابله با شرایط دشوار با دیگر گروه‌های خلافکار هم پیمان شده و به این ترتیب در قالب گروه‌های سازمان یافته جنایی و با نیرویی بیشتر فعالیت خود را ادامه دادند. این پیوند سبب شد تا افراد فعال در گروه‌ها از یک قاچاقچی صرف موادمخدر به تمامی فعالیت‌های غیرقانونی و غیرمجاز روی آورند و از آنجا که چنین گروه‌هایی درآمدهای قابل توجهی کسب می‌کنند که می‌تواند موجب بروز اختلالاتی در سیستم اقتصاد کشورها شود، سیاست‌گذاران اقتصادی بسیاری از کشورها با تصویب و اجرای قوانینی مانع از ورود این وجوه به کشور خود می‌شوند.

از آنجا که ایران به عنوان کشوری در حال توسعه، که اجرای اصلاحات اقتصادی طی سال‌های اخیر از یک سو و موقعیت جغرافیایی ویژه که ایران در مسیر ترانزیت مواد مخدر قرار داده، بستر مناسبی برای تطهیرکنندگان پول‌های کثیف به حساب می‌آید، کتاب "سوئیس، بزرگترین مرکز تطهیر پول جهانی" که متأثر از پروژه تحقیقاتی پول شویی سازمان ملل است که توسط دکتر مهدی صحرائیان انجام گرفته می‌تواند با ارائه مصادیق عملی و مثال‌های زنده عملیات پیچیده تطهیر پول در جهان ما را در برخورد با این پدیده یاری رسان باشد. البته با توجه به این که متن اصلی کتاب به زبان انگلیسی بوده، احمدعالی نژاد آن را به فارسی ترجمه کرده است.

این کتاب مشتمل بر ۹ قسمت است که در ۶ قسمت پایانی مصادیق عملی و واقعی تطهیر پول در کشور سوئیس را ارائه می‌کند. اما در سه قسمت نخست کتاب، ابتدا گزارشی از وضعیت اقتصادی سوئیس ارائه شده و سپس جایگاه تطهیر پول‌های کثیف در این کشور و در فصل سوم به اقداماتی که تطهیرکنندگان سوئیس پول انجام می‌دادند تا دیگر کشورها از اقتدار آنها آگاه شوند، اشاره شده است. اتفاقاتی که در زمان دولت‌های نیکسون، ریگان و در جنگ ویتنام رخ داد و دولت‌های وقت آمریکا دریافتند که تطهیرکنندگان سوئیس تا چه حد بر اقتصاد آمریکا و به طور کلی بر جهان مسلطه دارند.

این کتاب اگر چه مستقیماً با اقتصاد مواد مخدر مرتبط نیست ولی با توجه به این که مواد مخدر با ۱۶۰۰۰ میلیارد دلار، پس از اسلحه در بالاترین سطح تجارت جهانی قرار دارد و عملیات پول

شویی یکی دیگر از فعالیت‌های قاچاقچیان عمده بین‌المللی موادمخدر است، آشنایی با شیوه‌های فعالیت تطهیرکنندگان پول‌های کثیف به اندازه آگاهی از اقتصاد مواد مخدر اهمیت دارد. در فصل‌های بعدی کتاب به برخی شبکه‌های مافیایی فعال در سوئیس نظیر، شبکه کپ و شکرچی و باند مافیایی ماغاریان و اقدامات آنها اشاره شده و همچنین در فصل‌های دیگر این کتاب اثراتی که این گروه‌ها و سایر تطهیرکنندگان پول بر دیگر کشورها دارند، بررسی شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

راهبرد جوامع مراقب

(نگاهی نو به پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و آسیب های اجتماعی)

رویکردهای فعلی در زمینه مقابله با رفتارهای انحرافی، نظیر بزهکاری و سوء مصرف مواد مخدر با بررسی و درک علل رفتارها، دستخوش تحولات گسترده ای می شوند. در این بین، علوم اجتماعی و روانشناختی با اتخاذ رویکرد شناسایی عوامل خطر و حفاظت کننده متأثر از علوم پزشکی و توجه به تندرستی و سلامت انسان، می کوشند تا تبیینی دقیق از عوامل سهیم در سبب شناسی اجتماعی و رفتارهای غیر اجتماعی (از جمله سوء مصرف مواد) ارائه دهند و بنابر آرایش و روابط ساختاری موجود مابین این عوامل، با دقتی بسیار، برنامه هایی را برای مقابله با هر یک از آنها تهیه کنند. اقدامات نشأت گرفته از این رویکرد (برای مثال، برنامه های مقابله با بیماری های قلبی و ریوی) در حوزه علوم پزشکی و سلامتی، بسیار کارآمد و چشمگیر بوده اند. در حوزه علوم اجتماعی و روان شناختی توجه فزاینده ای به این رویکرد شده است و حاصل آن مجموعه ای از برنامه های پیشگیری متکی بر عوامل خطر و حفاظت کننده است. سوء مصرف مواد نیز در حکم یک بیماری زیستی، روانی و اجتماعی و به عنوان آسیبی که معلول مجموعه در هم تنیده ای از متغیرهای علی و واسطه است، شایسته نگاهی نو و متکی بر اصول علمی برخاسته از پژوهش است. رویکرد «جوامع مراقب» که حاصل کوشش علمی و پژوهش های متعدد دو دانشمند علوم اجتماعی به نام های دیوید هاوکینز و ریچارد اف کاتالانو است که با تکیه بر کاهش عوامل خطر و تقویت عوامل حفاظت کننده، راهی نو و در عین حال کارآمد را برای مقابله با رفتارهای انحرافی و غیراجتماعی نظیر بزهکاری و سوء مصرف مواد مخدر در دوره نوجوانی بنا نهاده اند. حاصل این کوشش علمی، گسترش روز افزون این راهبرد در سراسر ایالات متحده و کشورهای انگلستان، ولز، اسکاتلند، هلند و استرالیا بوده است.

کتاب «راهبرد جوامع مراقب» که با نظارت این دو دانشمند و با مشارکت چند تن از کارشناسان و متخصصان امر پیشگیری تهیه شده است، به صورت گام به گام، راهبرد جوامع مراقب را تشریح می کند و خواننده با مطالعه آن به پیچیدگی ها، ظرایف و اصول علمی تهیه برنامه های پیشگیری دست می یابد؛ اصول و چارچوبی که او را در فهم دقیق تر سبب شناسی سوء مصرف مواد مخدر و مقابله با آن یاری می دهد. در واقع، مهم ترین کاربرد این کتاب، یکپارچه کردن بخش های گوناگون جامعه برای دستیابی به یک هدف است با فراهم کردن محیطی امن و حفاظت گر برای رشد سالم جوانان.

اثر حاضر که در ۳ بخش تنظیم شده است توسط چهارتن از محققان ایرانی حوزه پیشگیری از سوءمصرف مواد در بین دانش آموزان، به فارسی روان برگردانده شده است که در این میان نظارت و ویراستاری دکتر فرهاد طارمیان کتاب را بیش از پیش خواندنی کرده است.

در بخش اول کتاب که به بحث «پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر در بین جوانان در معرض خطر» می پردازد، طی ۳ فصل مسأله سوء مصرف مواد مخدر و الکل، کاهش عوامل خطر و ارتقای رشد مثبت اجتماعی و بسیج جامعه را مورد بررسی قرار می دهد. بخش دوم، تحت عنوان راهبردهای اقدام اجتماعی نیز در ۹ فصل، راهبردهایی نظیر «انتخاب بهترین رویکرد برای جامعه»، «برنامه های مربوط دوره پیش از تولد و دوره طفولیت»، «برنامه درسی پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و الکل»، «خط مشی های جامعه و مدارس در مورد مصرف مواد مخدر» و «بسیج رسانه های گروهی» را تشریح کرده است. بخش آخر نیز تحت عنوان «حمایت از برنامه های پیشگیری در جامعه»، به بررسی منابع و راهکارهایی برای تأمین بودجه پرداخته است.

به طور کل، اجتماعات گوناگونی می توانند راهبرد جوامع مراقب را به کار گیرند. برای مثال، یک شهر، یک محله در یک شهر، یک دبیرستان یا مجموعه ای از چند مدرسه، یک شهر کوچک، یک منطقه روستایی یا یک اجتماعی بومی، همگی می توانند از این راهبرد بهره گیرند. مهمترین پیش نیاز برای انجام این کار تعریف شدن روشن جامعه مورد نظر از لحاظ محدوده جغرافیایی و به رسمیت شناخته شدن آن به عنوان یک اجتماع توسط افرادی است که در آن زندگی و کار می کنند. بنابراین، اثر **حاج** که در ۲۸۸ صفحه توسط مترجمان با تجربه به فارسی روان ترجمه شده است، برای تمامی روان شناسان، جامعه شناسان، برنامه ریزان، سیاست گزاران و دیگر علاقمندانی که در حوزه پیشگیری از سوء مصرف مواد فعالیت دارند، مفید و کارساز است. مضافاً این که به روشنی مهم ترین علل و عوامل گرایش به سوء مصرف مواد را از جدیدترین دیدگاه های پیشگیرانه مطرح کرده است.

سایت های اینترنتی مواد مخدر و اعتیاد

تغییرات گسترده و اجتناب ناپذیر هزاره سوم ناشی از ابزارهایی است که گستره و مفهوم زندگی را نشانه رفته‌اند. یکی از این ابزارها اینترنت است. ابزاری که با ویژگی‌های خاص خود در حال تبدیل شدن به یک «بر رسانه» است. یک منبع اطلاع رسانی سریع، وسیع و نامحدود که با حضوری فرا مکانی آنچه را که چنته دارد، سخاوتمندانه عرضه می‌کند. اینترنت مرز ندارد، مکان نمی‌شناسد، می‌آید بی آن که پرسد. بسط می‌یابد بی آن که چیزی یا کسی را توان مقابله با آن باشد. اینترنت را بسیار گفته‌اند و نوشته‌اند. به راستی اینترنت چیست؟ تخته سیاه بزرگی که هر آن، هر کس، هر آنچه را که بخواهد بر آن می‌نویسد و می‌خواند.»

کتاب «سایت‌های اینترنتی مواد مخدر و اعتیاد» اولین کتابی است که به طور تخصصی برای علاقمندان و محققان حوزه اعتیاد و مواد مخدر امکان استفاده از اطلاعات و یافته‌های سایر کشورها را فراهم آورده است. در این اثر، پس از مقدمه‌ای تحلیلی به مباحثی نظیر آشنایی با شبکه جهان گستر، سرگذشت اینترنت، شبکه شبکه‌ها، برقراری ارتباط با اینترنت نکته‌ای در رابطه با انتخاب کامپیوتر و مودم، میزبان‌ها و پایانه‌ها، TCP / IP چیست؟ به موتورهای جستجو در اینترنت نیز در بخش کلیات اینترنت اشاره شده است.

مهم ترین بخش کتاب، دو مجموعه فهرست است که در مجموعه اول فهرستی تفصیلی از سایت‌های برتر وب تهیه شده است و مجموعه دوم به فهرست اجمالی ۷۰۰ سایت وب با موضوع اعتیاد و مواد مخدر (در محورهای مختلف) اختصاص دارد. فهرست اول که خود نام ۱۸۸ سایت را در بر دارد به طور تفصیلی ویژگی هر سایت را توضیح می‌دهد و خواننده دقیقاً از حوزه اطلاعاتی آن سایت مطلع می‌شود. فهرست دوم نیز به آدرس کامل هر سایت اختصاص دارد که باتوجه به محوربندی صورت گرفته امکان استفاده اختصاصی را در اختیار علاقمندان قرار می‌دهد. نمایه موضوعی تهیه شده در انتهای کتاب نیز استفاده کاربردی از سایت‌ها را بر اساس موضوع فراهم آورده است. این نمایه به نوبه خود بر جذابیت و کارایی بیشتر اثر حاضر افزوده است. به طور کل، این اثر که توسط کارشناسان مرکز مطالعات، پژوهش و آموزش ستاد مبارزه با مواد مخدر تهیه و تنظیم شده است، کتابی مفید و مؤثر برای تمامی علاقمندان به مطالعه و پژوهش در حوزه اعتیاد و مواد مخدر در تمامی رشته‌ها است. کتاب سایت‌های اینترنتی مواد مخدر و اعتیاد که در ۱۶۰ صفحه تنظیم شده، یکی از آثار تولیدی مرکز مطالعات، پژوهش و آموزش است که با طرح جالب و نوشتاری روان برای تمامی افراد یا مراکز قابل استفاده است.

معرفی سایت های مرتبط با اقتصاد مواد مخدر

نام سایت: هیئت بین المللی مبارزه با مواد مخدر (INCB)

آدرس سایت : www.incb.org/e/index.htm

در این سایت گزارش هایی در مورد سال های مختلف وجود دارد. اکثر این گزارش ها مربوط به سال های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۲ است. آخرین گزارش هیئت بین المللی مبارزه با مواد مخدر (۲۰۰۲) تحت عنوان "مواد مخدر غیرمجاز و توسعه اقتصادی" است. در قسمت اول و دوم این گزارش به مسائل مختلفی همچون : عواید کوتاه مدت تولید و قاچاق مواد مخدر غیرمجاز، تخمین درآمد حاصله از طریق تولید و قاچاق مواد مخدر، تولید مواد غیرمجاز و رشد اقتصادی بلند مدت، عدم ثبات در حکومت، اقتصاد و جامعه مدنی، همکاری هیئت با دولت ها و معیارهای کنترلی که هیئت به وسیله آنها تأثیر تولید و قاچاق مواد مخدر بر اقتصاد را ارزیابی می کند، اشاره شده است.

در فصل سوم گزارش سال ۲۰۰۲ که تحلیل موقعیت جهانی نام دارد، عملکرد هیئت در هر یک از قاره ها مورد بررسی قرار گرفته و از این طریق ارزیابی سریعی از وضعیت مواد مخدر و همچنین سیاست های اجرا شده در کشورهای مختلف به دست می آید.

در گزارش سال ۲۰۰۱ هیئت، تحت عنوان «جهانی سازی و تکنولوژی های جدید : چالش هایی برای تقویت حقوقی، مواد مخدر در قرن بیست و یکم» به بررسی اثرات جهانی سازی بر سازمان های جنایی و جرایم مرتبط با مواد مخدر و همچنین اثراتی که بر ساختارهای دولتی و ظرفیت های طراحی شده به منظور مبارزه با جرایم مواد مخدر دارد، می پردازد.

نام سایت: دفتر مبارزه با مواد مخدر و پیشگیری از جرم سازمان ملل (UNODC)

آدرس سایت: www.UNODC.org

اگرچه این سایت صرفاً به مقوله اقتصاد مواد مخدر نمی پردازد، ولی باتوجه به این که همه ساله گزارش هایی در مورد تولید و قاچاق و کشت مواد مخدر در نقاط مختلف جهان ارائه می کند، پایه اطلاعاتی مناسبی برای بررسی های اقتصادی در زمینه مواد مخدر است.

از جمله گزارش هایی که در این سایت در حوزه اقتصاد مواد مخدر وجود دارد، گزارشی تحت عنوان "اقتصاد تریاک در افغانستان به عنوان یک مسئله بین المللی" است. در این گزارش

موضوعات زیر بررسی شده است: اقتصاد غیرقانونی تریاک افغانستان، ریشه‌های تاریخی اقتصاد تریاک و تریاک و جنگ اقتصادی.

با توجه به این که سایت UNODC گزارش‌های جامعی را درباره کشورهای عمده تولید کننده مواد مخدر و تأثیر تولید این مواد بر اقتصاد آن کشورها را سالانه منتشر می‌سازد، به نظر می‌رسد برای علاقمندان به اقتصاد مواد مخدر این سایت، مرجع مناسبی باشد.

ژئوشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی